

II

(Retsakter vedtaget i henhold til traktaterne om oprettelse af Det Europæiske Fællesskab/Euratom, hvis offentliggørelse ikke er obligatorisk)

AFGØRELSER OG BESLUTNINGER

KOMMISSIONEN

KOMMISSIONENS BESLUTNING

af 14. marts 2006

om en fusions forenelighed med fællesmarkedet og EØS-aftalen

(Sag COMP/M.3868 — DONG/Elsam/Energi E2)

(meddelt under nummer K(2006) 793)

(Kun den engelske udgave er autentisk)

(EØS-relevant tekst)

(2007/353/EF)

Den 14. marts 2006 vedtog Kommissionen en beslutning i en fusionssag i henhold til Rådets forordning (EF) nr. 139/2004 af 20. januar 2004 om kontrol med fusioner og virksomhedsovertagelser (EF-fusionsforordningen)⁽¹⁾, særlig artikel 8, stk. 2. Beslutningen foreligger på det autentiske sprog i en version, der ikke er fortrolig, på GD COMP's websted: http://ec.europa.eu/comm/competition/index_da.html

I. RESUMÉ

(1) Denne sag vedrører DONG's overtagelse af Elsam, Energi E2, KE og FE.

(2) DONG, der er statsejet, er det etablerede danske energiselskab. Elsam og Energi E2 (E2) er de etablerede elproducenter i henholdsvis Vestdanmark og Østdanmark, og KE og FE leverer elektricitet til privat- og erhvervskunder i Københavnsområdet.

(3) I beslutningen konkluderes det, at transaktionen vil hæmme den effektive konkurrence betydeligt, især fordi den vil styrke dominansen på følgende markeder:

— engrosmarkedet for naturgas i Danmark (og eventuelt også Sverige)

— markedet for lager- og fleksibilitetsydelse for naturgas (uanset om det kun drejer sig om Danmark, eller om Sverige også er omfattet)

— levering af naturgas til store erhvervskunder og decentrale kraftvarmeværker i Danmark, som et eller to markeder

— levering af naturgas til mindre erhvervskunder og/eller private husstande i Danmark, som et eller to markeder.

(4) I beslutningen konkluderes det endvidere, at parternes tilsagn i tilstrækkelig grad løser de påviste konkurrenceproblemer. På markedet for lager- og fleksibilitetsydelse er det især parternes tilsagn om at frasælge naturgaslageret i Lille Torup, der er af betydning, da det vil få en positiv indvirkning på konkurrenceforholdene inden for oplagring/fleksibilitet i Danmark. På engros- og detailmarkedet for naturgas er DONG's tilsagn om et »gas release«-program, kombineret med frasalget af gaslageret, tilstrækkeligt til at fjerne alle Kommissionens konkurrencemæssige betænkeligheder.

⁽¹⁾ EUT L 24 af 29.1.2004, s. 1.

- (5) Kommissionen erklærer derfor den anmeldte transaktion forenelig med fællesmarkedet og EØS-aftalen i henhold til fusionsforordningens artikel 2, stk. 2, og artikel 8, stk. 1, og EØS-aftalens artikel 57.

II. BEGRUNDELSE

1. PARTERNE

- (6) DONG, der er statsejet, er det etablerede danske energiselskab, og det beskæftiger sig med efterforskning, produktion, offshoretransport og salg af olie og naturgas samt oplagring og distribution af naturgas. Det udøver også mindre aktiviteter inden for vindenergi samt el- og varmforsyning.
- (7) Elsam og Energi E2 (E2) er de etablerede elproducenter i henholdsvis Vestdanmark og Østdanmark. De beskæftiger sig begge med elproduktion og handel med elektricitet (finansiel og fysisk) på engrosmarkedet og med fjernvarmeproduktion. Siden Elsam overtog det østdanske selskab Nesa i 2004, har det også udøvet betydelige aktiviteter på detailmarkedet i form af elforsyning til private husstande og erhvervs-kunder. Elsam og E2 ejes fortrinsvis af en række kommuner, men DONG og Vattenfall (for Elsams vedkommende) samt Nesa og KE (for E2's vedkommende) har også betydelige aktieposter.
- (8) KE og FE leverer elektricitet til private husstande og erhvervs-kunder i Københavns-området. De ejes for øjeblikket af henholdsvis Københavns og Frederiksberg kommune.

2. FUSIONEN

- (9) Denne del af beslutningen beskriver den planlagte fusion, hvorved DONG vil overtage Elsam, E2, KE og FE, undtagen en række af Elsams og E2's aktiver, der vil blive overtaget af Vattenfall. Vattenfalls køb af disse aktiver betragtes som en særskilt fusion.

3. DE GÆLDENDE REGLER

- (10) Beslutningen behandler de gældende regler for gas og elektricitet.
- (11) Det danske marked for naturgas blev i første omgang liberaliseret for de største kunder den 1. juli 2000, og siden 2004 har alle kunder frit kunnet vælge leverandør. Gastransmissionsnettet på land og driften af transmissionssystemet blev fuldstændig adskilt i 2004, og nettet ejes i dag af det systemansvarlige selskab, Energinet.dk, som er en selvstændig offentlig virksomhed ejet af den danske stat. Transmissionsnetoperationerne på land er undergivet reguleret tredjepartsadgang (TPA). Lagrene og offshore-rørledningerne, der forbinder de danske

gasfelter i Nordsøen med det danske fastland, ejes af DONG. Adgang til disse infrastrukturer opnås ved forhandlet TPA. Tilsynet med TPA-reglerne varetages af Energitilsynet, som er en uafhængig myndighed, der fører tilsyn med energisektoren.

4. DE RELEVANTE MARKEDER

A. NATURGAS

1. De relevante produktmarkeder

- (12) Med hensyn til de relevante produktmarkeder inden for naturgas fokuserede Kommissionens markedsundersøgelse på afgrænsningen af markedet for lager- og fleksibilitetsydelser, engrosmarkedet og markedet for levering af naturgas.

Markedet for lager- og fleksibilitetsydelser for naturgas

- (13) I beslutningen er der ikke taget stilling til den nøjagtige afgrænsning af produktmarkedet for lager- og fleksibilitetsydelser for naturgas.
- (14) Parterne foreslog et produktmarked for fleksibilitetsydelser for naturgas, herunder oplagring i speciallagre, ændringer i produktionen, international handel, »line-pack«, skifte til andre energiprodukter, afbrydelige kontrakter og gashandelspladser (hubs) med terminskontrakter.
- (15) Ifølge Kommissionen kan disse forskellige fleksibilitetsydelser opdeles i følgende fem grupper:
- oplagring i speciallagre
 - mulighed for at afbryde eller på anden måde justere kundernes, f.eks. de centrale kraftvarmeverkers, efterspørgsel
 - fleksible leveringskontrakter (uanset om de er baseret på import, dansk produktion eller sekundære danske leveringskontrakter)
 - fleksibel handel med gas på handelspladser (hubs) eller bilateralt (uanset om der er tale om terminskontrakter eller ad hoc-kontrakter)
 - »line-pack«, dvs. et lager, der skabes i gasrørene ved at øge eller sænke trykket i rørene.

- (16) Kommissionens markedsundersøgelse viste, at ingen af de fire nævnte alternativer til oplagring i speciallagre kan betragtes som fuldt rentable eller tilstrækkelige fleksibilitetsmuligheder for Danmarks vedkommende. Kommissionen mener dog, at spørgsmålet om afgrænsningen af det relevante produktmarked (enten fleksibilitet eller oplagring) kan stå åbent.

Engrosmarkedet for naturgas

- (17) I beslutningen konkluderes det, at der i Danmark findes et marked for engrosleverancer af naturgas, som omfatter alt salg:

— uanset om det sker via GTF, leveringskontrakter eller andre aftaler

— fra fysiske importører⁽¹⁾ eller kontraktimportører, reimportører (i tilfælde af såkaldt »turn-around«-gas), (eventuelle fremtidige) producenter og handelsselskaber

— til andre handelsselskaber (som f.eks. forsyningselskaber) eller til centrale kraftvarmeværker (hvis disse overtager i hvert fald en del af de tjenester, som en leverandør yder regelmæssigt i forbindelse med levering på et bestemt sted, eller hvis de agter at videre-sælge gassen)

som opfylder disse kunders behov for adgang til engrosmarkedet for naturgas i Danmark.

- (18) Kommissionens markedsundersøgelse viste klare tegn på, at der findes et særskilt marked for engrosleverancer af naturgas. DONG erkendte i sit svar på beslutningen efter artikel 6, stk. 1, litra c), at der var tale om »gassalg og -handel på engrosplan«, og bestred heller ikke dette forhold eller ovennævnte afgrænsning af produktmarkedet i forbindelse med engrosleverancer i sit svar på klagepunktsmeddelelsen.

- (19) Den planlagte transaktion påvirker også engrosmarkedet i Sverige. Det konkluderes i beslutningen, at der findes et særskilt marked for engrosleverancer af gas til forbrug i Sverige. Dette skyldes, at markedssituationen og betingel-

serne for engrosleverancer i Sverige er anderledes end i Danmark.

Markedet for levering af naturgas til centrale kraftvarmeværker

- (20) I beslutningen fastslås det, at levering af naturgas til centrale (dvs. store) kraftvarmeværker udgør et særskilt marked, fordi leverancerne til de centrale kraftvarmeværker adskiller sig fra engrosmarkedet. Et centralt kraftvarmeværk kan dog komme ind på engrosmarkedet som aftager eller udbyder, og adgangsbarriererne for grossister, der ønsker at levere til de centrale kraftvarmeværker på nogle markedssegmenter, er overkommelige.

- (21) Markedet for levering af gas til centrale kraftvarmeværker adskiller sig også fra andre detailmarkeder ved større fleksibilitet, et højere forbrug, andre efterspørgselsmønstre, priser og kontrakttyper, andre regler og det forhold, at centrale kraftvarmeværker kan deltage direkte på engrosmarkedet.

Markedet (markederne) for levering af naturgas til decentrale kraftvarmeværker og store erhvervs-kunder

- (22) I beslutningen fastslås det, at leveringen af naturgas til decentrale (dvs. små) kraftvarmeværker og til store erhvervs-kunder udgør et eller to særskilte produktmarkeder.

- (23) Små erhvervs-kunder tilhører ikke dette produktmarked på grund af forskelle i bl.a. priser, avancer, afsætnings- og distributionskanaler, lageromkostninger, markedsstruktur, tilbøjelighed til leverandørskifte og måleraflæsningskrav.

- (24) Det fastslås i beslutningen, at der i forbindelse med levering af gas til store erhvervs-kunder og decentrale kraftvarmeværker er visse lighedspunkter (gasforbruget, gaskontrakttyper), men også en række forskelle (regelmæssighed i efterspørgslen, forskellig ejerstruktur, kunde-loyalitet og tilbøjelighed til leverandørskifte).

Markedet (markederne) for levering af naturgas til private husstande og mindre erhvervs-kunder

- (25) I beslutningen fastslås det, at der findes et eller to særskilte markeder for skabelonkunder, dvs. kunder med et årligt forbrug på under 300 000 m³. Salg af under 300 000 m³ til mindre erhvervs-kunder og private husstande kan derved enten tilhøre det samme eller forskellige produktmarkeder.

⁽¹⁾ I denne forbindelse forstås ved »fysisk import« samtlige leverancer til det danske onshoresystem/transmissionsnet. En dansk producent i den danske del af kontinentalsoklen i Nordsøen bliver dermed kun direkte aktør på det danske engrosmarked, hvis han leverer gas til det danske onshorenet.

- (26) Der er mange lighedspunkter mellem efterspørgsels- og udbudsbetingelserne, når det gælder disse to kundekategorier i Danmark (højere gaspriser, mindre tilbøjelighed til leverandørskifte, behov for administration af kundeporteføljer, generelle standardtilbud og betydningen af mærkeimage, markedsstruktur, lageromkostninger og høje adgangsbarrierer). Der er også en række relevante forskelle (gennemsnitsforbrug, gennemsnitlige priser, omkostninger og avancer samt forskellige marketingsstrategier).
- (27) Der er ikke nogen væsentlig forskel i vurderingen af konkurrencen, når det gælder disse to kundekategorier, og der tages derfor ikke stilling til, om leveringen af gas til private husstande og til mindre erhvervs kunder udgør forskellige segmenter af det samme relevante marked eller to forskellige relevante markeder.

2. De relevante geografiske markeder

Markedet for lager- og fleksibilitetsydelse for naturgas

- (28) DONG fremførte, at det relevante geografiske marked for fleksibilitetsydelse for naturgas er større end Danmark og også omfatter Sverige, Nordtyskland og Nederlandene.
- (29) Resultaterne af markedsundersøgelsen viste dog, at det geografiske marked for oplagring (eller fleksibilitet) kun omfatter Danmark, uanset det relevante produktmarkeds udstrækning. Dette skyldes hovedsagelig følgende:
- De fleste fleksibilitetsydelser er kun tilgængelige på nationalt plan.
 - Grænseoverskridende fleksibilitet er kun mulig i form af fysisk oplagring, men i Sverige er lagerkapaciteten meget lille (Sverige er næsten fuldstændig afhængig af de danske lagre), og anvendelsen af lagre i Tyskland er begrænset på grund af den længere transportafstand og de højere transportomkostninger. Under Kommissionens markedsundersøgelse blev der udtrykt tvivl om, hvorvidt det var muligt at oplagre i udlandet.
 - Parterne benytter selv lokale lagre i forbindelse med deres aktiviteter i Nederlandene og Tyskland.
- (30) Med hensyn til det svenske marked for lager- og fleksibilitetsydelser konkluderes det i beslutningen, at markedet er enten svensk eller omfatter Danmark og Sverige.

Engrosmarkedet for naturgas

- (31) DONG fremførte, at det relevante geografiske marked for engrosleverancer af naturgas er større end Danmark (eller Danmark og Sverige) og i hvert fald også omfatter Tyskland.
- (32) Markedsundersøgelsen viser klare tegn på, at markedet for engrosleverancer kun omfatter Danmark. I beslutningen konkluderes det, at Sverige ikke er omfattet af det samme geografiske marked som Danmark; det udgør et særskilt marked, som er svensk eller omfatter Danmark og Sverige, fordi engrosleverancerne i Sverige ikke udsætter engrosleverancerne i Danmark for et konkurrencemæssigt pres. Det konkluderes ligeledes, at Tyskland, Nederlandene og Det Forenede Kongerige ikke er omfattet af det samme geografiske marked som Danmark. Det skyldes følgende:
- Al gas, der forbruges i Danmark, er dansk (offshore-) gas.
 - I 2003-2005 tegnede den kommercielle import sig for mindre end 12 % af det samlede danske forbrug.
 - Hvad angår transaktioner, der normalt ikke påvirker behovet for engrosleverancer i Danmark (dvs. transaktionerne på gashandelspladserne (hubs) i Benelux, Det Forenede Kongerige eller Emden), har priserne ikke tilstrækkelig indvirkning på engrospriserne i Danmark.
 - De forskellige aktører på engrosmarkedet i de lande, der er nævnt ovenfor, har vidt forskellige markedsandele i disse lande.
 - Markedsundersøgelsen viste, at danske gaskøbere havde ringe kendskab til engrospriserne i Tyskland, og at import af gas kun blev betragtet som et meget svagt substitut til indkøb af gas på det danske engrosmarked.
 - Engrosleverandører af gas, som ønsker at importere gas fra Tyskland til Danmark, må imødesee betydelige transportomkostninger, kapacitetsbegrænsninger og administrative forhindringer.
- (33) DONG fremførte i sit svar på beslutningen efter artikel 6, stk. 1, litra c), at gasleverancerne på den tyske side af det danske exit-punkt ved Ellund hører til det danske engrosmarked for naturgas. På grundlag af resultaterne af markedsundersøgelsen er der i beslutningen ikke taget stilling til, om disse leverancer geografisk set bør være omfattet af det danske engrosmarked for naturgas.

Markedet for levering af naturgas til centrale kraftvarmeværker

- (34) Markedet for levering af naturgas til centrale kraftvarmeværker er sandsynligvis nationalt og kan højst omfatte Danmark og Sverige, da det ikke kan være større end det geografiske marked for engrosleverancer. Desuden kan der kun importeres en del af de forsyninger, som de centrale kraftvarmeværker har behov for, fra nabolandene.

Markedet (markederne) for levering af naturgas til decentrale kraftvarmeværker og store erhvervsvirksomheder

- (35) Markedet (markederne) for levering af naturgas til decentrale kraftvarmeværker og store erhvervs-kunder er nationalt (nationale), da der ikke er tale om nogen direkte import. Desuden er der store forskelle i nabolandenes markedsstrukturer. De betydelige prisforskelle mellem Danmark, Tyskland, Sverige og Nederlandene bekræfter yderligere, at der er tale om nationale markeder.

Markedet (markederne) for levering af naturgas til private husstande og mindre erhvervs-kunder

- (36) I beslutningen fastslås det, at markedet (markederne) for levering af gas til mindre erhvervs-kunder og private husstande i Danmark ikke er større end det nationale marked og muligvis stadig regionalt (regionale). Spørgsmålet om, hvorvidt markedet (markederne) er nationalt (nationale) eller regionalt (regionale), kan stå åbent. På den ene side kræver afsætningen på dette marked et nationalt salgs- og servicekontor, og alle virksomheder, der leverer til skabelonkunder i Danmark, er danske, og der er tale om store prisforskelle mellem de nationale markeder. På den anden side har mindre end 1 % af kunderne hidtil besluttet at skifte leverandør. De regionale distributionselskaber har derfor stadig meget store markedsandele i deres respektive områder, og priserne over for de endelige forbrugere er forskellige i de tre regionale områder. Store forskelle i markedsandele samt prisforskelle mellem regionerne er normalt tegn på, at de regionale markeder ikke er integrerede.

3. Konklusion med hensyn til de relevante markeder inden for naturgassektoren

- (37) I beslutningen fastslås det, at der findes følgende relevante markeder:

- 1) det danske marked for lagerydelser eller for fleksibilitetsydelser for naturgas; det svenske marked for lagerydelser eller for fleksibilitetsydelser for naturgas (det geografiske marked er svensk eller omfatter Sverige og Danmark)
- 2) engrosmarkedet for naturgas i Danmark (det geografiske marked er dansk); engrosmarkedet for naturgas i

Sverige (det geografiske marked er svensk eller omfatter Sverige og Danmark)

- 3) det danske marked for levering af naturgas til centrale kraftvarmeværker; det svenske marked for levering af naturgas til centrale kraftvarmeværker (det geografiske marked er svensk eller omfatter Sverige og Danmark)
- 4) markedet eller markederne for levering af naturgas til store erhvervs-kunder og decentrale kraftvarmeværker (det geografiske marked er dansk)
- 5) markedet eller markederne for levering af naturgas til mindre erhvervs-kunder og private husstande (det geografiske marked er dansk eller regionalt).

B. ELEKTRICITET

1. De relevante produktmarkeder

Produktion af og engroshandel med fysisk elektricitet samt systemtjenester

- (38) Engroshandel med elektricitet i det skandinaviske område foregår for en stor dels vedkommende via den nordiske elbørs, Nord Pool Spot ASA (»Nord Pool«). Ud over disse Nord Pool-baserede former for engroshandel med fysisk elektricitet indgår producenterne/handels-selskaberne og kunderne også bilaterale kontrakter om engroshandel med fysisk elektricitet.
- (39) De direkte aftagere af systemtjenester er transmissions-systemoperatørerne, som skal sikre balancen i nettet og har ansvaret for forsyningssikkerheden i nødsituationer. Kommissionens markedsundersøgelse har vist klare tegn på, at det ikke er let at substituere systemtjenester med andre elprodukter på engrosplan. Desuden kan en operatørs reguleringskapacitet variere betydeligt i tidens løb, uden at det tilsyneladende har nogen forbindelse med den pågældende operatørs stilling på markedet for elproduktion.
- (40) I beslutningen fastslås det dog, at spørgsmålet om den nøjagtige afgrænsning af dette marked/dis-se markeder kan stå åbent. Bilaterale leverancer til kunder uden direkte adgang til Nord Pool kan eventuelt udgøre et særskilt produktmarked, og det samme kan siges om systemtjenester.

Finansielle derivater vedrørende elektricitet

- (41) I beslutningen afgrænses et særskilt marked for finansielle derivater vedrørende elektricitet, fordi det finansielle marked principielt vedrører handel med risici, mens det fysiske marked vedrører handel med elektricitet til forbrug, og de derfor ikke er fuldstændig substituerbare. Der tages ikke stilling til, om det særlige finansielle produkt, CfD'er (eller differencekontrakter), tilhører det samme eller et særskilt marked.

Detailmarkederne for elektricitet

- (42) I beslutningen afgrænses særskilte markeder for leverancer til timeaflyste kunder og et marked for skabelonkunder. Denne skelnen blev klart bekræftet af markedsundersøgelsen. Disse kundekategorier betaler forskellige priser, bruger forskellige produkter og køber el på forskellige måder.

2. De relevante geografiske markeder

Engrosmarkedet for fysisk elektricitet

- (43) Det fastslås i beslutningen, at fusionens virkninger på konkurrencen bør vurderes særskilt for østdanske/vestdanske Nord Pool-prisområder eller for en kombination af de to områder plus Sverige, da parternes aktiviteter i Skandinavien næsten udelukkende foregår i Danmark. Hvis fusionen ikke påvirker konkurrenceforholdene negativt inden for en sådan områdekombination, kan den heller ikke få negative virkninger i større prisområder.
- (44) Der er ikke taget stilling til andre spørgsmål om afgrænsning af det geografiske marked for engrosandel med elektricitet i forbindelse med denne fusion.

Systemtjenester

- (45) I beslutningen betragtes markedet for systemtjenester som nationalt, fordi disse tjenester afhænger af en direkte og pålidelig elforsyning inden for et bestemt prisområde, og fordi samkørlingslinjerne kan være overbelastede.

Finansielle derivater vedrørende elektricitet

- (46) Hvad angår *finansielle derivater vedrørende elektricitet*, afgrænses markedet i beslutningen som mindst fællesnordisk, da finansielle derivater vedrørende elektricitet handles på Nord Pool, mens differencekontrakter kun kan omfatte det pågældende prisområde, da de selskaber, der handler med disse produkter, fortrinsvis vil være engrosleverandører og aftagere i disse prisområder.

Detailmarkederne for elektricitet

- (47) På *detailmarkederne for elektricitet* er markedet for timeaflyste kunder ifølge beslutningen nationalt, mens markedet for skabelonkunder er nationalt/regionalt. Udenlandske leverandører trænger ikke direkte ind på dette marked, og skabelonkunder har stort set holdt sig til deres lokale forsyningspligtselskab.

3. Konklusion med hensyn til de relevante markeder for elektricitet

- (48) I beslutningen afgrænses derfor følgende elmarkeder:

- 1) engrosmarkedet for elektricitet (henholdsvis Østdanmark og Vestdanmark eller større)
- 2) eventuelt markedet for bilateralt engrossalg til kunder uden adgang til Nord Pool (henholdsvis Østdanmark og Vestdanmark)
- 3) eventuelt systemtjenester (henholdsvis Østdanmark og Vestdanmark)
- 4) finansielle derivater vedrørende elektricitet (som omfatter Nord Pool-området, men ikke differencekontrakter)
- 5) eventuelt differencekontrakter (henholdsvis Østdanmark og Vestdanmark)
- 6) elsalg til timeaflyste (erhvervs)kunder (dansk/nationalt)
- 7) elsalg til skabelonkunder (fortrinsvis private husstande) (dansk/nationalt eller dansk/regionalt).

C. ANDRE MARKEDER

- (49) En række andre markeder berøres af den planlagte fusion, men der er ikke tale om negative virkninger for konkurrencen, enten fordi markedsandelene er beskedne, eller fordi der ikke er nogen geografisk overlapning: fjernvarme (lokalt marked), produktion af flyveaske (spørgsmålet om, hvorvidt markedet er regionalt, står åbent) og handel med CO₂-kvoter (sandsynligvis EU-dækkende).

5. VURDERING AF KONKURRENCEN

INDLEDENDE BEMÆRKNING OM MINORITETSAKTIEPOSTER

- (50) I beslutningen behandles det argument, som DONG har fremsat med hensyn til virkningen af forbindelserne mellem fusionsparterne og mellem fusionsparterne og tredjemand inden fusionen, men det fastslås, at hensynet til en sådan virkning under ingen omstændigheder kan opveje fusionens negative konsekvenser.

A. NATURGAS

1. Markedet for lager- og fleksibilitetsydelse

- (51) På grundlag af markedsundersøgelsen i denne sag har Kommissionen konkluderet, at DONG for øjeblikket indtager en dominerende stilling på det danske marked for lager- og fleksibilitetsydelse.

- (52) I beslutningen fremføres det, at adgangen til lager- og fleksibilitetsydelse er et nødvendigt supplement til andre gasaktiviteter, og markedet for lager- og fleksibilitetsydelse anses for at være et tilstødende marked i forhold til andre gasmarkeder. Selv om to særskilte selskaber inden for DONG er ansvarlige for henholdsvis oplagring af og handel med gas, mener Kommissionen, at disse to aktiviteter gennemføres med det fælles mål at øge DONG-koncernens rentabilitet, og den har på denne baggrund analyseret virkningerne for det danske marked for lager- og fleksibilitetsydelse.
- (53) Det fremføres derfor i beslutningen, at overtagelsen af E2 og Elsam, som er de største uafhængige fleksibilitetskilder i Danmark, vil give DONG mulighed for og incitament til at mindske sit lagerbehov ved at benytte E2 og Elsam som fleksibilitetskilder i stedet for at udnytte sine egne lagre. Samtidig forringes de konkurrerende gasleverandørers alternative fleksibilitetsmuligheder. Som følge heraf og på grund af den måde, hvorpå de danske lagertariffer anvendes, vil de andre gasleverandørers lageromkostninger stige, hvorved deres mulighed for at udsætte DONG for et konkurrencepres forringes.
- (54) På denne baggrund konkluderes det i beslutningen, at fusionen vil hindre den effektive konkurrence betydeligt på det eventuelle danske marked for oplagring eller på det eventuelle danske marked for lager- og fleksibilitetsydelse ved især at styrke DONG's dominans på disse markeder.
- (55) Hvad angår det svenske marked for lager- og fleksibilitetsydelse, konkluderes det i beslutningen, at de potentielle skadelige virkninger i Danmark principielt også omfatter Sverige, men at det er unødvendigt at foretage en indgående vurdering af de forhold, der især kendetegner det svenske marked, da en sådan på ingen måde påvirker den samlede vurdering af fusionen.
- 2. Engrosmarkedet for naturgas**
- (56) I forbindelse med markedsundersøgelsen anlagde Kommissionen og DONG forskellige synspunkter med hensyn til, om det var relevant at analysere engrosleverancerne af gas efter [...] (*). DONG mente ikke, at det var relevant at anlægge en større tidshorisont end [...] * år. Ifølge Kommissionen er gasmarkedet kendetegnet ved langfristede infrastrukturinvesteringer og langfristede forsyningskontrakter, hvilket gør det berettiget at analysere forholdene efter [...] *. Det konkluderes dog i beslutningen, at fusionen, også selv om der tages hensyn til markedssituationen efter [...] *, vil få betydelige negative virkninger for konkurrencen inden for de danske engrosleverancer, fordi BGI-projektet ikke længere kommer til at udøve noget konkurrencepres, og konkurrenternes beslutninger om at træde ind på markedet vil afhænge af de forhandlinger om forsyningskontrakter med Elsam og E2, der indledes i 2008.
- (57) I beslutningen konkluderes det, at DONG er dominerende på det danske engrosmarked for naturgas i betragtning af, at selskabet i 2004 havde en markedsandel på [80-90 %] * (1). Kommissionen foretog en analyse af, om DONG's dominerende stilling kunne udsættes for et konkurrencemæssigt pres fra følgende fem kilder:
- operatører på det danske offshoreområde
 - import fra Tyskland syd for DEUDAN-rørledningen
 - »turn-around«-gas ved Ellund
 - et likvidt dansk engrosmarked
 - ny gasledningskapacitet eller andre importmuligheder.
- (58) Det konkluderes i beslutningen, at disse kilder ikke er tilstrækkelig stærke eller sikre til på kort sigt at udsætte DONG's markedsstilling for et effektivt konkurrencemæssigt pres.
- (59) Det undersøges derefter i beslutningen, om transaktionen vil styrke DONG's dominerende stilling ved at fjerne faktiske og/eller potentielle konkurrenter. Hvad angår E2's og Elsam's kommercielle interesse i at blive aktive deltagere på det danske engrosmarked for naturgas, afviser DONG, at de to selskaber er potentielle konkurrenter og fremfører, at de ikke udgør den største konkurrencemæssige trussel mod DONG.
- (60) Kommissionen finder det tilstrækkeligt, at E2 og Elsam udgør en stor konkurrencemæssig trussel (og ikke nødvendigvis den største), og at det vil medføre konkurrenceproblemer, hvis den fjernes.
- (61) Kommissionens markedsundersøgelse og beslutningen konkluderer, at den planlagte fusion vil fjerne E2 som faktisk konkurrent og Elsam som en troværdig potentiel konkurrent til DONG. Kommissionens analyse af de fem potentielle konkurrencekilder, i betragtning 57 ovenfor, ændrer ikke denne konklusion. Desuden konkluderes det i beslutningen, at Vattenfalls overtagelse af en mindre del af E2's og Elsam's gasfyrede kraftværker vil være utilstrækkelig til at opveje den konkurrence, der går tabt ved, at E2 og Elsam integreres i DONG-koncernen.

(*) Forretningshemmelighed.

(1) Forventes at udgøre [80-90 %] * i første halvår 2005.

(62) Foruden disse horisontale virkninger konkluderer beslutningen, at transaktionen vil begrænse kundemassen og dermed hindre den effektive konkurrence betydeligt på grund af DONG's vertikale integration med E2 og Elsam, som tegner sig for ca. [20-30 %] * af det samlede danske forbrug. Det bliver dermed vanskeligere for DONG's konkurrenter at trænge ind på de danske gasmarkeder, både som leverandører i engrosledet og som leverandører til de endelige forbrugere, og hermed forøges adgangsbarriererne til disse markeder.

(63) Parterne fremførte, at Elsam hidtil kun havde fået leverancer fra tredjemand i begrænset omfang, fordi det kun havde indgået nogle swap-aftaler og kortfristede indkøbsaftaler. Kommissionen mener dog, at Elsams forsyninger fra DONG's konkurrenter under alle omstændigheder ville have udsat DONG's adfærd for et potentielt pres.

(64) Beslutningen konkluderer, at begrænsningen af kundemassen, selv om den kun gælder E2's efterspørgsel, ville styrke DONG's dominerende stilling betydeligt på det danske engrosmarked ved yderligere at mindske andre selskabers incitamenter til at trænge ind på dette marked i større omfang. Dette skyldes, at næsten al uafhængig efterspørgsel fra tredjemand i Danmark hidtil er kommet gennem E2. Den planlagte fusion vil derfor øge adgangsbarriererne til det danske engrosmarked, fordi den fjerner et selskab fra markedet, der har opkøbt betydelige mængder naturgas på engrosmarkedet med henblik på såvel intern brug som levering til andre brugere.

(65) Det konkluderes i beslutningen, at den planlagte fusion frigør DONG for et betydeligt konkurrencemæssigt pres på det danske engrosmarked for naturgas. I betragtning af DONG's veletablerede dominerende stilling på dette marked vil den planlagte transaktion kunne hindre den effektive konkurrence betydeligt, især fordi den styrker denne dominerende stilling.

(66) DONG har også en særdeles stærk stilling på markedet for engrosleverancer af gas i Sverige⁽¹⁾. Beslutningen lader spørgsmålet om, hvorvidt DONG's stilling skal betragtes som enedominans eller kollektiv dominans på et svensk eller dansk-svensk engrosmarked, stå åbent, fordi eventuelle skadelige virkninger på et af disse markeder ville være en følge af, at fusionen havde en skadelig virkning på engrosmarkedet i Danmark.

3. Markedet for levering af naturgas til centrale kraftvarmeværker

(67) Ifølge beslutningen kan der ikke ske en begrænsning af kundemassen eller forsyningerne på markedet for leve-

ring af naturgas til centrale kraftvarmeværker i Danmark og Sverige, i betragtning af at a) ingen centrale kraftvarmeværker, i hvert fald indtil 2009, vil lide nogen skade på hverken det danske eller det svenske marked for levering til centrale kraftvarmeværker, og at b) kraftvarmeværkerne efter 2009 vil være beskyttet, hvis engrosmarkedet styrkes gennem det »gas release«-program, som parterne har afgivet tilsagn om.

(68) Det konkluderes i beslutningen, at det er usandsynligt, at E2 og/eller Elsam kan betragtes som potentielle konkurrenter på markedet for levering til centrale kraftvarmeværker, da det ikke kan forventes, at andre centrale kraftvarmeværker er villige til at købe gas hos direkte konkurrenter.

(69) Ifølge beslutningen vil fusionen derfor ikke hindre den effektive konkurrence betydeligt på markederne for levering til centrale kraftvarmeværker i hverken Danmark eller Sverige.

4. Markedet (markederne) for levering af gas til erhvervskunder og decentrale kraftvarmeværker

(70) Det konstateres i beslutningen, at DONG er dominerende og fortsat vil være dominerende i den nærmeste fremtid. Selskabet havde en markedsandel på [60-70 %] * i 2004, som er det seneste år, hvor der foreligger pålidelige tal for markedsandelen, og der er ingen grund til at tro, at DONG's markedsandel vil komme ned under 50 % i en overskuelig fremtid.

(71) DONG's dominans i de foregående omsætningsled, det vil sige inden for engrosleverancer, lagre, offshoregas og importrørledninger, styrker yderligere DONG's stilling på markedet (markederne) for levering af gas til store erhvervskunder og decentrale kraftvarmeværker, da lagerfaciliteter og adgang til gasforsyninger er vigtige konkurrenceparametre ved leverancerne til disse kundekategorier.

(72) DONG's konkurrenter kan heller ikke true DONG's dominans i betragtning af, at HNG/MN og Statoil Gazelle er små selskaber, at HNG/MN er en økonomisk svag konkurrent, og at der er nære forbindelser mellem DONG og HNG/MN.

(73) E.ON og Shell har begge en særdeles beskedne markedsandel på det (de) danske marked(er) for levering af gas til store erhvervskunder og decentrale kraftvarmeværker, og E.ON vil sandsynligvis koncentrere sit arbejde i Skandinavien på det svenske marked.

⁽¹⁾ Mindst [45-55 %] * ifølge DONG's salgsstrategi for 2005 og [70-80 %] * i 2003 ifølge en beslutning (556/2004), som de svenske konkurrencemyndigheder har truffet for nylig.

- (74) I beslutningen konstateres det også, at der er andre tegn på DONG's stærke dominans inden fusionen, idet DONG klart har den største kundeloyalitet blandt de store aktører på markedet, er det selskab, der har de største muligheder for at tilbyde to energiprodukter, og desuden har været i stand til at udvikle forholdsvis nære forbindelser med en række decentrale kraftvarmeværker.
- (75) I beslutningen konstateres det, at den planlagte fusion styrker DONG's dominans ved at øge adgangsbarriererne og eliminere den potentielle konkurrence.
- (76) Den planlagte fusion øger adgangsbarriererne, fordi den gør det vanskeligere for andre aktører at opnå en kritisk masse med hensyn til gasforsyningen, når ca. 20 % af det samlede danske gasforbrug fjernes fra markedet. Endvidere vil DONG's i forvejen privilegerede adgang til de decentrale kraftvarmeværker blive styrket yderligere som følge af fusionen. Fusionen skaber også øget risiko for en begrænsning af gasoplageringen eller for en forøgelse af konkurrenternes omkostninger i forbindelse med oplagring, hvilket yderligere vil øge adgangsbarriererne. Desuden vil fusionen sandsynligvis øge adgangsbarriererne på engrosmarkederne og dermed gøre det vanskeligere for DONG's konkurrenter at opnå forsyninger på konkurrencevilkår. DONG vil også efter fusionen indtage en fortrinsstilling, når det gælder udbud af to energiprodukter, mens andre konkurrenter vil få vanskeligere ved at matche DONG's tilbud.
- (77) Den planlagte fusion styrker desuden DONG's dominans ved at eliminere de potentielle konkurrenter Elsam, E2, Nesa og KE.
- (78) E2 og Elsam har begge adgang til store mængder naturgas til konkurrencedygtige priser. De har også adgang til lager- og fleksibilitetsydelser. Desuden har de det nødvendige energivaremærke. Et stort flertal af de adspurgte ved Kommissionens markedsundersøgelse har fremført, at Elsam og E2 kan videresælge ekstra gasmængder til dem. Endelig har Kommissionen fundet stærkt belæg for, at dette er muligt for E2, og at selskabet også har sådanne planer og allerede i 2003 og 2004 afgav tilbud til regionale engrosvirksomheder i Sverige og Danmark.
- (79) NESA og KE har stærke energivaremærker og kan opnå omkostningssynergier og øget kundeloyalitet ved salg af to energiprodukter. De har adgang til et stort erhvervs-kundeunderlag. DONG og Statoil Gazelle betragtede også KE, Elsam og Energi E2 som potentielle konkurrenter på de danske gasmarkeder.
- (80) Det konkluderes derfor i beslutningen, at den planlagte fusion vil hindre den effektive konkurrence betydeligt, især gennem etablering eller styrkelse af dominerende stillinger på markedet eller markederne for levering af naturgas til store erhvervs-kunder og decentrale kraftvarmeværker.
- 5. Markedet (Markederne) for levering af gas til private husstande og mindre erhvervs-kunder**
- (81) Det konstateres i beslutningen, at DONG er dominerende i to regionale områder med en markedsandel på over [90-100 %] *, og at denne dominans styrkes af høje adgangsbarrierer, DONG's kontrol med lagrene og adgangen til offshoregassen og selskabets dominerende stilling på engrosmarkedet.
- (82) Hvis man i stedet antager, at der er tale om et nationalt marked, anses DONG og HNG/MN for at have kollektiv dominans med markedsandele på henholdsvis [25-35 %] * og [55-65 %] *. Der er nære forbindelser mellem disse virksomheder. Markedet er meget gennem-sigtigt, og enhver afvigelse fra en oligopolistisk adfærd kan derfor hurtigt afsløres. Produktet er meget homogent og gør det lettere at gennemføre en stiltiende samordning. Der er en meget stor kundeloyalitet, som medfører høje adgangsbarrierer. Desuden kan der iværksættes effektive repressalier over for en afvigende oligopolvirksomhed, ligesom virksomhederne har en stor fælles interesse i at opretholde status quo.
- (83) I beslutningen konstateres det, at de øgede adgangsbarrierer og i en vis udstrækning elimineringen af den potentielle konkurrence vil styrke DONG's dominans.
- (84) Fusionen vil øge adgangsbarriererne som følge af højere lageromkostninger og større vanskeligheder med at opnå en kritisk masse og de stordriftsfordele og synergieffekter, der er nødvendige, for at det er rentabelt for en virksomhed at komme ind på markedet. Desuden fjerner fusionen en række større kunder på forskellige markeder, hvis fleksibilitet kan opvejes af de private husstandes og de mindre erhvervs-kunders fleksibilitetsbehov. Endelig vil den forventede reduktion i likviditeten på det danske engrosmarked for naturgas øge DONG's muligheder for at begrænse sine konkurrenters adgang til engrosmarkedet for naturgas.
- (85) Fusionen vil til en vis grad eliminere den potentielle konkurrence fra KE og NESA, som er detailleverandører af elektricitet og begge hører hjemme i Storkøbenhavn. De er i forvejen i besiddelse af salgskontorer, store salgsstyrker, it-udstyr og fakturerings-systemer. De har store kundeporteføljer, som de kan benytte til at trænge ind på detailmarkederne for gas. De to selskaber har også en betydelig mærkestyrke både på nationalt og på regionalt plan. NESA og KE støder derfor ikke på de høje adgangsbarrierer, som de fleste andre virksomheder vil stå over for. [...] *

(86) På den anden side får mange af KE's kunder i forvejen dækket deres energibehov til blandt andet madlavning gennem bygas og deres varmebehov gennem fjernvarmetilslutning. Det skal også tages i betragtning, at størsteparten af NESA's og KE's elkundegrundlag kun kunne have været anvendt til at konkurrere med HNG/MN, hvis gasdistributionsområder geografisk set overlapper NESA's og KE's, og ikke til at konkurrere med DONG.

(87) Det erkendes også i beslutningen, at andre elforsynings-selskaber kunne træde ind på markedet for levering af gas til mindre erhvervs-kunder og private husstande, men det konkluderes, at KE og NESA, når det gælder adgang til gasforsyninger, indtager en særlig stilling, som det ville være vanskeligt for andre elselskaber at opnå.

(88) Af disse årsager konkluderes det i beslutningen, at den planlagte fusion vil hindre konkurrencen betydeligt på markedet (markederne) for levering af gas til private husstande og mindre erhvervs-kunder, uanset om dette marked (disse markeder) afgrænses som regionalt eller nationalt, især fordi den styrker en dominerende stilling.

6. Konklusion med hensyn til vurderingen af naturgas-markederne, inden ændringerne i den anmeldte fusion tages i betragtning

(89) I beslutningen konkluderes det, at transaktionen hindrer den effektive konkurrence betydeligt, især fordi den styrker dominerende stillinger på følgende produktmarkeder:

— levering af gas på engrosmarkedet i Danmark (og eventuelt også Sverige)

— gaslager- eller fleksibilitetsydelse (uanset om det kun gælder Danmark, eller om Sverige også er omfattet)

— levering af gas til store erhvervs-kunder og decentrale kraftvarmeværker i Danmark, som 1 eller 2 markeder

— levering af gas til mindre erhvervs-kunder og/eller private husstande i Danmark, som 1 eller 2 markeder.

B. ELEKTRICITET

(90) Det fastslås i beslutningen, at fusionen ikke giver anledning til konkurrenceproblemer på elmarkederne.

1. Engrosmarkedet for elektricitet

(91) Det anføres i beslutningen, at det umiddelbart ser ud til, at Elsam og E2 indtager en dominerende stilling inden

for deres respektive Nord Pool-områder på engrosmarkedet for elektricitet, når disse områder betragtes isoleret fra andre Nord Pool-områder, fordi det effektive konkurrencepres fra vindmøller og decentrale kraftvarmeværker inden for området er ringe.

(92) Den planlagte transaktions horisontale virkninger vil dog højst sandsynligt blive langt mere end opvejet af den nedgang i markedsandelen, som skyldes det betingede salg af kraftvarmeværker i både Øst- og Vestdanmark til Vattenfall, hvorved der etableres en effektiv konkurrent til de etablerede virksomheder, hvis markedsandele reduceres væsentligt. Det konkluderes desuden i beslutningen, at Elsam's og E2's planer om at trænge ind på hinandens områder ikke er blevet påvist, og at DONG havde afvist at påbegynde elproduktion via et gasfyret kraftværk. I beslutningen konkluderes det derfor, at eventuelle horisontale virkninger langt opvejes af de mere sikre og umiddelbart positive virkninger af Vattenfalls indtræden på markedet.

(93) Hvad de vertikale virkninger angår, fastslås det i beslutningen, at DONG sandsynligvis ikke vil kunne øge konkurrenternes omkostninger (gasforsyninger) efter fusionen. En modelsimulering har bekræftet, at det ville kræve meget store forhøjelser af gaspriserne, hvis en reduktion i produktionen skulle få nogen betydning. Sådanne forhøjelser baseret på fusionsrelaterede vertikale virkninger vil ikke være realistiske på grund af det konkurrencepres, DONG under alle omstændigheder vil blive udsat for efter fusionen på trods af dens dominerende stilling. Denne konklusion styrkes af de tilsagn, som DONG har afgivet, og som vil medføre, at de decentrale kraftvarmeværker efter fusionen vil få flere gasleverandører at vælge imellem. Selv om det fusionerede selskab havde et incitament til at forsøge at forhøje gaspriserne over for de decentrale kraftvarmeværker, ville dette sandsynligvis ikke give sig udslag i højere elpriser på baggrund af den øgede konkurrence i Øst- og Vestdanmark som følge af frasalget af kraftværkerne til Vattenfall.

(94) Det er også usandsynligt, at DONG i fremtiden vil kunne udøve nogen direkte indflydelse på decentrale kraftvarmeværker på grund af det tilsagn, som Elsam gav de danske konkurrencemyndigheder i marts 2004 i forbindelse med sin overtagelse af Nesa, hvor Elsam og Nesa forpligtede sig til at afhænde alle deres aktier i de decentrale gasfyrede kraftvarmeværker.

(95) Det er også blevet undersøgt, hvilken indflydelse fusionen får på de ellers positive virkninger af Storebælt-skablen, der skal forbinde Østdanmark og Vestdanmark, formodentlig fra 2010. Det konkluderes, at det pres, som Storebælt-skablen på sandsynligvis 600 MW vil kunne betyde uden fusionen, under alle omstændigheder er mindre end det pres, som Vattenfalls indtræden i begge områder medfører. Dette er også blevet bekræftet af en modelsimulering.

- (96) Disse betragtninger og resultater vedrørende den planlagte fusions horisontale og vertikale virkninger gælder også det bilaterale engrossalg af elektricitet til kunder i både Øst- og Vestdanmark, idet det antages, at der er et særskilt marked for engrosaftagere, som ikke kan få direkte adgang til Nord Pool-engrosmarkedet.
- (97) Set i den bredere Nord Pool-sammenhæng vil parterne få markedsandele på under 10 %, selv på et marked, der kun omfatter Sverige og Øst- og Vestdanmark.

2. Systemtjenester

- (98) I beslutningen fastslås det, at Elsam og E2 kun var udsat for ringe konkurrence inden for deres respektive områder inden fusionen, mens DONG efter fusionen vil stå over for en stor konkurrent i hvert område, nemlig Vattenfall. Fusionen vil derfor ikke medføre konkurrenceproblemer på de potentielle markeder for systemtjenester i Øst- og Vestdanmark.

3. Finansielle derivater vedrørende elektricitet

- (99) På et skandinavisk marked for handel med finansielle derivater vedrørende elektricitet har fusionsparterne tilsammen en markedsandel på under 10 %. Denne beskedne markedsandel fjerner alle betænkeligheder med hensyn til konkurrencen på et sådant marked.
- (100) Hvad angår potentielle markeder for differencekontrakter for Øst- og Vestdanmark, er E2 og Elsam klart de største udbydere af sådanne kontrakter i deres respektive områder. Det må dog forventes, at frasalget af en række aktiver til Vattenfall vil betyde, at Vattenfall bliver en temmelig stor udbyder af differencekontrakter i både Øst- og Vestdanmark.

4. Detailmarkedet for elektricitet til erhvervs kunder

- (101) I beslutningen fastslås det, at der for øjeblikket er tale om stærk konkurrence på det danske marked for udbud af elektricitet til timeaflyste kunder. Fusionen vil få en samlet markedsandel på [20-30 %] *. Det fusionerede selskab vil i vid udstrækning fjerne afstanden op til den største aktør, nemlig EnergiDanmark. Desuden betragter kunderne en række andre konkurrenter som reelle alternativer.

5. Detailmarkedet for elektricitet til mindre kunder

- (102) Fusionen vil også medføre visse overlapninger, når det gælder markedsandele på markedet for detailleverancer af elektricitet til mindre kunder. I Danmark er konkurrencen på dette marked ret fragmenteret, og det er hidtil kun et lille antal privatkunder, der har skiftet fra deres etablerede lokale leverandør til et andet selskab. På et nationalt, det vil sige dansk, marked vil DONG blive det største selskab om end med en begrænset markedsandel på ca. [25-30 %] *.
- (103) Selv om NESA og KE hørte til de største af de selskaber, som kunderne havde skiftet til, havde andre konkurrenter fået en tilsvarende kundetilgang.
- (104) Hvis det antages, at markederne er regionale, vil fusionen ifølge beslutningen ikke medføre en væsentlig styrkelse af Nesa's, KE's og FE's stillinger inden for deres respektive områder, idet udenforstående konkurrenter, såsom OK og EnergiDanmark, er lige så stærke konkurrenter til de etablerede selskaber i området som de øvrige fusionsparter.

6. Konklusion med hensyn til vurderingen af konkurrencen på elmarkederne

- (105) Det fastslås i beslutningen, at fusionen ikke hindrer den effektive konkurrence betydeligt ved at etablere eller styrke en dominerende stilling på nogen af de eventuelt berørte markeder for engrosleverancer af elektricitet, systemtjenester, finansielle derivater vedrørende elektricitet, detailleverancer til erhvervs kunder eller elforsyning til mindre kunder.

6. TILSAGN

A. BESKRIVELSE AF TILSAGNENE

1. Frasalget af lagre

- (106) På grund af Kommissionens betænkeligheder med hensyn til konkurrencen på markedet for lager- og fleksibilitetsydelse har DONG afgivet tilsagn om at afhænde sit største gaslager i Lille Torup i Jylland inden den 1. maj 2007. Det er kun køberen, der har ret til at sælge lagerkapacitet i Lille Torup for oplagingsåret 2007/08, der løber fra den 1. maj 2007 til den 30. april 2008. DONG forpligter sig til i en periode på ti år efter afslutningen af salget ikke at erhverve direkte eller indirekte indflydelse på hele eller en del af oplagringen, medmindre Kommissionen har accepteret det på forhånd.

2. »Gas release«-program

- (107) På grund af Kommissionens betænkeligheder med hensyn til konkurrencen på engrosmarkederne har DONG afgivet tilsagn om at gennemføre et »gas release«-program, hvorved det i Danmark vil stille naturgas til rådighed for tredjemand. Der vil blive frigivet 400 mio. m³ gas om året (i alt 2 400 mio. m³), der skal sælges på auktion i årene 2006 til 2011 til levering i gasåret efter hver enkelt auktion. Denne mængde svarer til ca. 10 % af det samlede danske forbrug i 2005. Hvis markedsforholdene ændrer sig væsentligt, kan DONG på visse betingelser anmode Kommissionen om tilladelse til at indstille »gas release«-programmet med hensyn til de sidste to auktioner. »Gas release«-programmet er inddelt i to faser. I første fase vil DONG stille gas til rådighed på den virtuelle handelsplads (hub) i Danmark, og som det er tilfældet ved en swap-aftale, vil de valgte tilbudsgivere stille den samme mængde gas til rådighed for DONG på en af fire nærmere bestemte gashandelspladser i Nordvesteuropa. Mængder, der ikke sælges i første fase, vil blive solgt på en traditionel gasauktion senere det samme år. Desuden omfatter tilsagnene en kundefrigivelsesklausul, der går ud på, at DONG's eksisterende direkte kunder, som deltager i auktionen, eller som køber gas hos et handelsselskab/en grossist, der har fået tildelt partier på auktionen, har ret til at begrænse deres kontraktlige købsforpligtelse over for DONG.

B. VURDERING AF TILSAGNENE

1. Tilsagnenes virkninger for markedet for lager- og fleksibilitetsydelse

- (108) På markedet for lager- og fleksibilitetsydelse er det især tilsagnet om at frasælge lageret i Lille Torup, der har betydning. Desuden vil »gas release«-programmet øge likviditeten på det danske engrosmarked og derved også skabe nye fleksibilitetskilder.
- (109) Frasalget af det største af de to danske lagre, som har en kapacitet på ca. 400 mio. m³, og hvor ingen aktører har kapacitetsreservationer på over 1 år, vil medføre øget konkurrence på dette marked, hvad enten det betragtes som et marked for oplagring eller et større marked for fleksibilitet. Disse mængder tegner sig for over 57 % af den danske lagerkapacitet og dermed for en meget betydelig del af de samlede fleksibilitetsmuligheder i Danmark.
- (110) Markedsdeltagerne anser generelt frasalget af lageret i Lille Torup for at have en positiv virkning på konkurrencen inden for oplagring/fleksibilitet i Danmark.

- (111) »Gas release«-programmet vil også påvirke fleksibilitetsmulighederne i Danmark positivt, da det supplerer den fleksibilitet på markedet, som lageret i Lille Torup giver mulighed for.

- (112) Begge elementer i tilsagnene, det vil sige frasalget af lageret og »gas release«-programmet, vil også få positive virkninger for de svenske markeder. Konkurrencen mellem DONG og den fremtidige operatør af lageret i Lille Torup vil også komme de svenske lagerkunder til gode. Det samme gælder virkningerne af »gas release«-programmet.

2. Tilsagnenes virkninger for engrosmarkedet for naturgas

- (113) Kommissionen har konkluderet, at det »gas release«-program, som DONG har foreslået, kombineret med frasalget af lageret fjerner alle Kommissionens betænkeligheder med hensyn til konkurrencen på engrosmarkedet.

- (114) Hvad »gas release«-programmet angår, udgør de mængder på 400 mio. m³, der skal swappes eller sælges om året via enten første eller anden auktion, ca. 10 % af den danske efterspørgsel.

- (115) Hvad begrænsningen af kundemassen angår, vil disse mængder kombineret med kundefrigivelsesklausulen for det første kompensere for de mængder, som E2 i det foregående år har købt på kort sigt såvel i som uden for Danmark, og som udgjorde ca. 5 % af det danske forbrug. De frigivne mængder vil også kompensere for eventuelle yderligere mængder, der kunne være blevet købt af både Elsam og E2 inden udløbet af deres langfristede forsyningskontrakter med DONG i 2009.

- (116) For det andet vil mængderne kompensere for elimineringen af den potentielle konkurrence fra Elsam og især E2. Det er imidlertid vanskeligt at fastslå med tilstrækkelig sikkerhed, hvilke mængder disse virksomheder ville have afsat inden for en overskuelig fremtid. E2's import plus alle konkurrenternes markedsandele (undtagen [...]*) udgjorde dog tilsammen (dvs. alle DONG's uafhængige konkurrenter i fællesskab) ca. 10 % af den danske efterspørgsel i 2004.

- (117) Det skal også tages i betragtning, at disse mængder vil omfatte fleksibilitetsmuligheder, som vil gøre denne gas attraktiv til alle formål på det danske engrosmarked.
- (118) Et særlig vigtigt element er kundefrigivelsesklausulen, som giver aftagerne af denne gas et incitament til at bruge den i Danmark, letter markedsadgangen og retter op på problemet med begrænsningen af kundemassen.
- (119) Med hensyn til »gas release«-programmets varighed og omfang har mange markedsdeltagere betegnet det som tilstrækkeligt til at opveje fusionens skadelige virkninger på det danske engrosmarked.
- (120) Også tilsagnet om frasalg af lagerkapacitet vil få en gavnlig indvirkning på det danske engrosmarked. Dette skyldes, at adgang til lagerkapacitet uafhængigt af DONG, er en væsentlig forudsætning for tredjemands adgang til engrosmarkedet i Danmark.

3. Tilsagnenes virkninger for detailmarkederne for naturgas

Markedet (Markederne) for levering til erhvervs-kunder og decentrale kraftvarmeværker og markedet (markederne) for levering til mindre erhvervs-kunder og private husstande

(i) Øgede adgangsbarrierer (vertikale problemer)

- (121) Det fastslås i beslutningen, at »gas release«-programmet løser de konkurrencemæssige problemer i forbindelse med de øgede adgangsbarrierer på disse markeder.
- (122) »Gas release«-programmet løser især problemet med begrænsningen af kundemassen og mulighederne for at opnå en kritisk masse, gennem den del af programmet, der vedrører kundefrigivelse. De 400 mio. m³ naturgas, der bortauktioneres, udgør 17 % af markedet for levering til erhvervs-kunder og decentrale kraftvarmeværker og 45 % af markedet for levering til mindre erhvervs-kunder og private husstande.
- (123) Den gasmængde, der frigives årligt, vil få en betydelig indvirkning på likviditeten på det danske engrosmarked for naturgas og give konkurrenter, som opererer eller ønsker at operere på disse markeder, større mulighed for at udbyde de to energiprodukter, naturgas og elektricitet, i konkurrence med DONG.
- (124) Alle de betænkeligheder, der skyldes, at konkurrenterne ikke kan benytte de centrale kraftvarmeværker som et fleksibilitetsinstrument, samt begrænsningen af forsyningerne afhjælpes af fleksibilitetsmulighederne i »gas release«-programmet og frasalget af lageret i Lille Torup, hvorved der indføres konkurrence mellem de to danske lagre.
- (125) I beslutningen konkluderes det derfor, at tilsagnene vil betyde, at adgangsbarriererne efter fusionen ikke vil være større end før fusionen.
- (ii) *Eliminering af den potentielle konkurrence*
- (126) I beslutningen anføres det, at den samlede reduktion af adgangsbarriererne på disse markeder vil opveje den manglende potentielle konkurrence på disse markeder.
- (127) Med hensyn til »gas release«-programmet kan dette især opnås på to måder. For det første betyder den bedre adgang til gas i henhold til »gas release«-programmet samtidig med fleksibilitetsydelse, at andre potentielle konkurrenter får lettere adgang til markedet. Desuden sikrer kundefrigivelsesordningen, at potentielle konkurrenter, der ønsker at komme ind på det (de) danske gasmarked(er), og som har købt gas gennem »gas release«-programmet, vil få forholdsvis let adgang til kunderne.
- (128) For det andet vil tilsagnet om frasalg af lagerkapacitet lette markedsadgangen ved at indføre konkurrence mellem de to danske lagre, fjerne risikoen for begrænsningen af forsyningerne og styrke den generelle tillid til, at der er uafhængig adgang til lagrene.

7. KONKLUSION

- (129) I beslutningen konkluderes det, at den planlagte fusion med de tilsagn, parterne har afgivet, ikke vil hæmme den effektive konkurrence betydeligt inden for fællesmarkedet eller en væsentlig del deraf som følge af etablering eller styrkelse af en dominerende stilling.
- (130) Kommissionen erklærer derfor den anmeldte transaktion forenelig med fællesmarkedet og EØS-aftalen i henhold til fusionsforordningens artikel 2, stk. 2, og artikel 8, stk. 1, og EØS-aftalens artikel 57.